

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3336/2019. (XII. 6.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.248/2015/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján a Kúria Gfv.VII.30.248/2015/10. számú ítélete ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt és kérte annak alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és 43. § (1) bekezdése alapján. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítélet sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következő volt.
- [3] 2.1. Az indítványozó mint felperes 2009. szeptember 15-én nyújtott be keresetet kártérítés címén. A felperes és egy, perben nem álló részvénytársaság (a továbbiakban: szerződő részvénytársaság) 1997-ben megállapodott abban, hogy egy közös tulajdonú társaság formájában egy budapesti ingatlanon álló szállodaépületet négycsillagos hotellé alakítanak át. Ennek érdekében közösen hoztak létre egy részvénytársaságot oly módon, hogy a szerződő részvénytársaság tulajdonában álló kft az érintett ingatlan bevitelével és az indítványozó mint felperes által teljesítendő készpénz befizetésével átalakul részvénytársasággá (közös részvénytársaság). A közös részvénytársaság létrehozásával eladási opciós szerződést kötöttek úgy, hogy a szerződő részvénytársaság a felperes részvénycsomagjára eladási opcióval bírt. Ezt követően a felperes és az alperesi jogelőd megállapodást kötöttek a projekthez szükséges, a felperest terhelő vételi, illetve eladási opcióban megjelölt fizetési kötelezettség teljesítéséhez bankgarancia vállalására vonatkozó szándéknyilatkozat kiadására. Ennek feltételül szabták, hogy a közös részvénytársaság 100 %-os tulajdoni hányadát megtestesítő részvénycsomagot óvadékként letétbe kell helyezni az alperesnél. A szándéknyilatkozatot 1997. július 8-án kiadta az alperes. Ebben visszavonhatatlan és további feltételek nélküli kötelezettséget vállalt arra, hogy amennyiben a közös részvénytársaság megalakul és 100 %-os tulajdoni hányadát megtestesítő részvényeit a szerződő felek az alperesnél óvadéki letétbe helyezik, úgy az opciós szerződésben foglalt összegű fizetési kötelezettség biztosítására visszavonhatatlan bankgaranciát nyújt. A közös részvénytársaság megalapítására 1997. július 15-én került sor, és egyúttal sor került opciós szerződés kötésére, majd a felperes 1997. július 31-én pénzbeli betétjét befizette a közös részvénytársaságba. 1998. július 18-án a szerződő részvénytársaság élt az opciós jogával.
- [4] Ezt követően a felperes az 1998. augusztus 18-i megállapodásban vállalt fizetési kötelezettségének nem tett eleget, ezért a szerződő részvénytársaság felkérte az alperest, hogy a felperes tulajdoni hányadát megtestesítő részvényeket vegye óvadéki letétbe, a bankgaranciát adja ki, és a szerződés szerinti összeget fizesse meg. Az óvadéki letéti megállapodás 1998. november 3-án jött létre az alperes és a szerződő részvénytársaság között. Az óvadéki szerződés aláírását követően az alperes az 1997. július 3. szerinti szándéknyilatkozatnak megfelelően a szerződő részvénytársaság javára bankgaranciát bocsátott ki, amelyben visszavonhatatlan kötelezettséget vállalt arra, hogy amennyiben a szerződő részvénytársaság első felhívására a felperes nem tesz eleget fizetési kötelezettségének, a megállapodás szerinti összeget minden feltétel nélkül kifizeti a szerződő részvénytársaság javára. Miután a felperes a fizetési kötelezettségének határidőben nem tett eleget, a szerződő részvénytársaság felszólította az alperest a bankgarancia összegének kifizetésére. Az alperes 1998. november 5-én kelt levelében tájékoztatta a felperest, hogy a szerződő részvénytársaság a bankgaranciát igénybe vette,

az alperes pedig a felperessel szemben keletkezett megtérítési igényét az óvadéki letétbe helyezett részvény-csomagból elégitette ki oly módon, hogy a teljes részvénycsomagot eladta. A felperes a részvény-átruházást jogellenesnek minősítette.

- [5] A Németországban bejegyzett felperessel szemben 2000-ben „vagyonhiány miatti fizetésektől való mentesítés eljárást” kezdeményeztek, és a müncheni cégbíróság (Amtsgericht München) 2000. november 28-án törölte a felperesi részvénytársaságot a cégjegyzékből. 2001. február 19-én a felperesi társaság felügyelőbizottságának korábbi elnöke jogi képviselőjeként az indítványozó képviselője a cégjegyzékből való törlés törlésére irányuló kérelmet nyújtott be arra hivatkozással, hogy a cég nem vagyontalan, mivel vagyon értékét képviselő kártérítési követelése áll fenn. A cégbíróság a törlés törlése iránti kérelmet 2001. március 19-én elutasította, ugyanakkor kinevezte ún. utófelszámolónak az indítványozó képviselőjét a közös részvénytársasággal szembeni igény érvényesítésére. 2001. április 9-én az indítványozó képviselőjét utófelszámolónak nevezte ki a müncheni alsófokú bíróság mint cégbíróság, aki ezt követően megbízást adott egy magyar ügyvédnek, aki 2002. szeptember 20-án fizetési felszólítást küldött az alperesnek. Az alperes 2002. szeptember 24-én vette azt kézhez, majd felhívta a követelést bejelentő ügyvédet a szabályszerű meghatalmazásának csatolására, aki azt 2002. október 9-én kelt válaszleveléhez csatolta az indítványozó 2002. szeptember 23-án Hamburgban kelt levelét és annak hiteles fordítását. Az alperes nem reagált a fizetési felszólításra. 2003-ban az indítványozó képviselője mint utófelszámoló kezdeményezte a müncheni cégbíróságnál a cégjegyzékbe történő bejegyzését és hatásköre kibővítését, ami alapján 2003. július 21. hatállyal a müncheni cégbíróság megszüntette a korábbi hatásköri korlátozást és utófelszámolóként jegyezte be az indítványozó képviselőjét. Ezt követően a megbízott magyar ügyvéd addigi eljárást jóváhagyta. 2011-ben – a per során – írásos nyilatkozatával a megbízott magyar ügyvéd valamennyi jognyilatkozatát jóváhagyta.
- [6] 2007 szeptemberében a felperes jogi képviselője útján az alperest felszólította kártérítés és kamata megfizetésére. Ezt követően a beavatkozó jogi képviselője útján jelezte az alperesnek, hogy a követelés jogosultja a beavatkozó, az erre vonatkozó engedményezési megállapodás alapján. Ez alapján 2009 áprilisában a beavatkozó ismételt felszólította az alperest a teljesítésre.
- [7] A felperes kártérítés iránt indított pert, mivel az alperes jogosulatlanul értékesítette a tulajdonát képező részvényeket, és ezzel kárt okozott. Az alperes többek között arra hivatkozott, hogy a felperes keresete elévült, mivel képviselője mint utófelszámoló 2001. április 9. és 2003. július 21. között korlátozott hatáskörrel rendelkezett. A hatásköri korlátozás feloldásáig az utófelszámolót nem jegyezték be a cégjegyzékbe, amire a német jog szerint csak az egyetlen feladatra kinevezett utófelszámoló esetében kerülhet sor. Ezt azt is jelenti, hogy az utófelszámoló nyilatkozatainak érvényessége a német jog szerint a hatásköréhez (annak korlátozásához) igazodik, ami alapján az alperes szerint álképviselőként járt el a hatásköre túllépése tekintetében, hatáskörén túl tett jognyilatkozatai érvénytelenek. Az alperes hivatkozott arra, hogy 2003. július 21-ével történt bejegyzésével vált teljes körű szervezeti képviselővé a felperes képviselője, amiből következően a magyar ügyvéd eljárásával kapcsolatos 2002. szeptemberi nyilatkozata is érvénytelen volt. Ezen túlmenően arra is hivatkozott, hogy a 2003-as bejegyzéssel az utófelszámoló korábban tett nyilatkozatai nem váltak érvényessé, valamint az utófelszámoló utólag (2011-ben) tett nyilatkozatával sem teheti érvényessé az általa megbízott magyar ügyvéd által tett fizetési felszólítást.
- [8] A felperes képviselője szerint mind az általa megbízott ügyvéd 2002-es fizetési felszólítása, mind a később 2007-ben – másik meghatalmazott ügyvéd által – közölt fizetési felszólítás is megszakította az elévülést. Emellett arra hivatkozott, hogy a 2003-as müncheni cégbírósági végzés alapján nem csak egy meghatározott igény érvényesítésére rendelkeztetett hatáskörrel, a cégbejegyzés az utófelszámoló addigi működésének *de facto* jóváhagyása. Az utófelszámoló kirendelésével ugyanis szerinte az általa képviselt cég jogalanyisága feléledt, és így alkalmassá vált vagyon jogok szerzésére, jogok érvényesítésére, ennek részeként magyarországi követelés elévülésének megszakítására. De még abban az esetben is, ha az általa megbízott magyar ügyvéd álképviselő volt, annak cselekményét utólag jóváhagyta, a jóváhagyás megadása pedig nincs határidőhöz kötve. Hivatkozott arra, hogy a felperes jogképességét a személyes joga, vagyis a német jog szerint kell megítélni, a német jog szerint pedig a müncheni cégbíróság döntése folytán a törlést követően a jogalanyisága ismét feléledt. Intézkedésének hatálya nem zárható ki azon az alapon, hogy csak meghatározott igényérvényesítésre lett volna jogosult: az ő értelmezésében ezen igény érvényesítésére köteles volt, más relációban pedig jogosult volt eljárni. A Ptk. 327. § (1) bekezdése alapján az álképviselő, a megbízás nélküli ügyvivő írásbeli felszólítása is alkalmas az elévülés megszakítására. Az álképviselő jóváhagyásának nincs elévülési ideje, emellett az alperes sosem

vitatta a magyar ügyvéd képviseleti jogosultságát, illetve hogy a felszólítás nem jogosulttól származott, a megbízásra vonatkozó tájékoztatást követően.

- [9] 2.2. Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 19.G.41.538/2009/192. számú ítélete a keresetet elutasította, és – többek között – rámutatott a következőkre. A felperes 2000. november 28-án történt törlésére tekintettel a bíróság szerint vizsgálni kellett, hogy ezzel a gazdasági társaság teljes jogképességét elvesztette-e, illetve az utófelszámoló korlátozott jogkörrel való kirendelése, majd a korlátozás megszüntetése a gazdasági társaság jogképességének feléledését mikor és mennyiben eredményezte, valamint, hogy az álképviselő cselekményének jóváhagyása a jóváhagyás időpontjára figyelemmel alkalmas-e az elévülés megszakítására. A bíróság a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. (a továbbiakban: Nmjtvr.) 18. § (1) bekezdése alapján megállapította, hogy a felperes személyes joga alapján kell vizsgálni jogképességét, gazdasági minőségét, személyhez fűződő jogait, vagyis arra a német jog az irányadó. A bíróság hivatkozott arra, hogy a „külföldi jogra vonatkozó felvilágosítás kérésére irányuló megkeresésre adott válasz” – amelynek alapja a Német Szövetségi Igazságügyi Minisztérium tájékoztatása volt – képezte döntése (jogértelmezése) alapját. Ismertette – a bíróságnak megküldött tájékoztatás alapján – a német jogtudomány e kérdéskörre vonatkozó két konkuráló álláspontját. A többségi álláspont szerint a cég vagyontalanság miatti törlése esetén, amennyiben utólag kiderül, hogy olyan vagyontalanság létezik, amely szétosztás hatálya alá esik, akkor a társaság a jogképességét annyiban megőrzi, amennyiben a meglévő vagyontárgyak felszámolásához az szükséges. Ezen többségi álláspont szerint ebből következően a korlátozott hatáskörű utófelszámoló képviseleti hatáskörének terjedelmére a bírósági kinevezési határozatban foglaltak az irányadók. Korlátozott képviselet esetében a képviseleti jog hiányában kötött szerződések függő módon hatálytalanok, ami azt jelenti, hogy amennyiben később teljes képviseleti joggal ruházzák fel (a korlátozás megszűnik, vagy annak terjedelmét kibővítik) a képviselő a korábban kötött szerződéseket utólag jóváhagyhatja. A jóváhagyás a jogügylet létrehozásának időpontjára visszamenőleges hatállyal érvényes, vagyis úgy minősül, mintha képviseleti joga körében kötötte volna a szerződést. Egyoldalú jogügylet, vagy jogügyleti cselekmény esetén a képviseleti jog nélküli képviselet nem megengedett, azonban ha a cselekménnyel vagy jogügylettel érintett személy a végrehajtáskor nem kifogásolta az utófelszámoló képviseleti jogának hiányát, vagy azzal egyetértett, hogy a képviselő képviseleti jog nélkül járjon el, úgy a szerződésekre vonatkozó német szabályok irányadók.
- [10] Mindezek alapján a bíróság arra az álláspontra jutott, hogy a kérdéses meghatalmazás és fizetési felszólítás megtétele idején az indítványozó korlátozott hatáskörrel rendelkező utófelszámoló volt, ennek megfelelően a jóváhagyása is hatálytalan és az elévülés megszakítására nem alkalmas. Emellett a szóban és ráutaló magatartással tett jóváhagyás nem felel meg a jogszabályban megkövetelt írásbeli jóváhagyásnak, így joghatás kiváltására nem alkalmas. A legkorábbi jóváhagyás, ami a jogszabályi követelményeknek megfelel 2007. július 31-i keltezésű. A bíróság érvelése szerint ugyan az elévülés a követelés elévülésére vonatkozik, azonban „az elévülés jogpolitikai céljával, rendeltetésével ellentétes lenne az, hogy az elévülési időn túl az elévülés megszakítását eredményező nyilatkozat jóváhagyása a nyilatkozat tételére visszamenőleges hatállyal határidő nélkül tehető meg. [...] [A]z elévülési időn túl a függő hatály is megszűnik az elévülés jogpolitikai céljára és rendeltetésére figyelemmel.”
- [11] Ebből következően a jóváhagyásnak is az elévülési időn belül kellett volna szabályszerűen megtörténnie, amelyre a joga 2003. július 21-én, de legkésőbb augusztus 4-én nyílt meg. Az elévülés a követelés tekintetében 2003. november 5-én, a jóváhagyás tekintetében 2004. augusztus 4-én állt be, így az elévülésre tekintettel a bíróság a keresetet elutasította.
- [12] 2.3. Az indítványozó fellebbezése alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéletábró az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Az indítványozó a fellebbezésében arra hivatkozott, hogy a német jogról kapott tájékoztatás alapján jutott az elsőfokú bíróság az ítéletben foglalt döntésére, azonban álláspontja szerint az olyan részvénytársaság jogalanyisága, amelyet vagyontalanság miatt töröltek a cégjegyzékből, akkor éled fel, amikor utóbb kiderül, hogy van fellelhető vagyona. A jogalanyiság feléledését nem az utófelszámolót kirendelő bírósági döntés, hanem a vagyontalanság megszűnése idézi elő, és ezzel az eredeti jogalany éled fel, jogképessége (jogai és kötelezettségei) pedig a jogképességet felélesztő vagyontárgy felszámolásához igazodnak. Az utófelszámoló szervezeti képviselőként ennek érvényesítésére kerül kinevezésre, hatáskörének korlátozása pedig nem jelenti a társaság jogalanyiságának korlátozását. Erre vonatkozik az indítványozó hivatkozása szerint a kettős tényállás tana, miszerint a jogképesség megszűnése ebben az esetben feltételes, a jogképesség hiánya a vagyontalanság

megszűnéséig tart, és az utófelszámolás céljához igazodik. Ezért jogosult volt arra, hogy hatályos fizetési felszólítást küldjön már 2003. július 21. előtt is, ami így alkalmas volt az elévülés megszakítására. Emellett vitatta azt is, hogy csak az elévülési időn belül kerülhetne sor az álképviselő eljárásának jóváhagyására. Ezért az elsőfokú bíróság megállapításait tévesnek, megalapozatlannak és a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesnek tartotta.

- [13] A Fővárosi Bíróság az elsőfokú döntéstől eltérő indokok alapján találta megállapíthatónak a követelés elévülését. Megállapította, hogy a magyar jog szerint a követelés 2003. november 4-én évült el. Az indítványozó által képviselt felperesi társaság 2000. november 28-tól kezdve nem volt abban a helyzetben, hogy igényét érvényesítse. Az utófelszámoló kirendelésére 2001. április 9-én került sor, hatásköre a bírósági döntés szerint csak a megnevezett részvénytársasággal szembeni igények érvényesítésére terjedt ki, amit alátámaszt a német hatóság által megküldött, az elsőfokú bíróság kérdéseire megfogalmazott tájékoztató a német joggyakorlatról, illetve az ahhoz mellékelte bírósági döntésben foglaltak. Az alperessel szembeni kártérítési igény – amely egy megnevezett részvénytársaság részvényeinek jogosulatlan értékesítéséből eredt – kívül esett az utófelszámoló korlátozott hatáskörén a Fővárosi Ítéletábrla szerint. Ezen igény érvényesítésére a korlátozást megszüntető döntésig, illetve annak cégjegyzékbe való bejegyzéséig (2003. augusztus 4.) nem volt jogosult. A Fővárosi Ítéletábrla a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján arra a következtetésre jutott, hogy az elévülés nyugvása következett be akkor, amikor a jogosult a követelését menthető okból nem tudta érvényesíteni. Ilyen esetben azonban az elévülés megszakadása kizárt. Emiatt annak van jelentősége, hogy az elévülés nyugvása megszűnésétől számított egy éven belül (2004. augusztus 4-ig) érvényesítette-e az alperessel szembeni igényét az indítványozó. Mivel arra csak 2007-ben került sor, ezért az igényérvényesítéssel az indítványozó mint felperes elkésett.
- [14] 2.4. Az indítványozó felülvizsgálati eljárást kezdeményezett, a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében arra hivatkozott, hogy a külföldi jog tartalmát illető tájékoztódás a vonatkozó jogszabályi rendelkezések megsértésével történt. Hivatkozott az Nmjtvr. 5. §-ára, miszerint a bíróság hivatalból tájékoztodik a külföldi jog tartalmáról és úgy kell alkalmaznia, ahogy a külföldi bíróság alkalmazta volna. Hivatkozott arra, hogy a tájékoztatás pontos tartalma, fordítása és értelmezése végig vitatott volt a felek között. Álláspontja szerint a bíróságnak hiteles fordítást kellett volna beszereznie és szakértőt kellett volna kirendelnie hivatalból. Ez az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási szabálysértés volt, különös tekintettel az Nmjtvr. 18. § (1) bekezdésére, aminek értelmében az indítványozó mint felperes jogképességét, gazdasági minőségét, személyhez fűződő jogait személyes joga alapján kell megítélni. Iratellenesnek vélte a másodfokú döntés azon megállapítását, hogy az elévülés nyugvásanak van jelentősége a kárigény elévülése szempontjából. Kifogásolta azt is, hogy a bíróság nem folytatott le bizonyítást arra nézve, hogy az elévülésre menthető okból nem került sor.
- [15] Az alperes előadta, hogy a tájékoztatást a felperes fordította, amelyet az alperes ellenőrzött, és nem merült fel igény hiteles fordításra. Emellett a felperes fordította az egyedi bírósági döntéseket, és a felperes úgy nyilatkozott, hogy szakértő kirendelése szükségtelen. A felperes fellebbezésében sem támadta a külföldi joggal kapcsolatos tájékoztódás esetleges hiányosságait, és nem vitatta az ezzel kapcsolatos elsőfokú bírósági megállapításokat. Álláspontja szerint az utófelszámoló tisztában volt a német jog tartalmával, és azzal, hogy jogköre korlátozott, mert csak ezzel indokolható, hogy 2003-ban kérte hatásköre kibővítését a német cégbíróságtól.
- [16] A Kúria a külföldi jog tartalmának megállapítása kapcsán kifejtette, hogy az Nmjtvr. 5. § (1) bekezdésének megfelelően járt el az elsőfokú bíróság és a jogszabályoknak megfelelően hivatalból szerezte be a német jogról szóló tájékoztatást és a vonatkozó joggyakorlatot (bírósági döntéseket), továbbá a felperes sem sérelmezte a külföldi jogról való tájékoztódás hiányosságát. A Kúria megállapította, hogy a szakértő igénybevétele nem szükséges, ha a rendelkezésre álló tájékoztatás alapján kellő bizonyossággal megállapítható a külföldi jog tartalma. A bíróságnak pedig észszerű kétsége nem merült fel a felek által készített fordítás megbízhatóságával kapcsolatban, ezért nem került sor hiteles fordítás készítésére.
- [17] Az Nmjtvr. 18. § (1) bekezdésének sérelme kapcsán azt állapította meg a Kúria, hogy a jogerős döntés teljes egészében a német jogot alkalmazta a jogképesség értelmezését illetően, és ez alapján okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy az utófelszámolónak a vitatott időszakban nem volt joga a perbeli igény érvényesítésére az alperessel szemben. A Kúria szerint annak van jelentősége, hogy mely vagyontárgyak tekintetében kapott felhatalmazást az utófelszámoló az eljárásra, mert csak ebben a körben jogosult jognyilatkozatokat tenni. A német bíróság 2003-as döntése az utófelszámoló hatáskörének bővítéséről nem bír visszaható hatállyal, az csak a jövőre nézve volt alkalmazható.

- [18] A Kúria megállapította azt is, hogy a felperes tévesen értelmezte az álképviselő szabályait, ugyanis ha a nyilatkozattétel időpontjában a képviselt sem közvetlenül, sem képviselője útján nem volt jogosult a nyilatkozattételre, akkor utólagos jóváhagyás sem orvosolhatja a joghatás hiányát.
- [19] 3. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó arra hivatkozott, hogy a Kúria, illetve az ügyben eljáró bíróságok megsértették a külföldi jog tartalma felőli tájékozódásra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, így az Nmjtvr. 5. § (1) bekezdését és a 18. § (1) bekezdését. Az indítványozó hivatkozott arra is, hogy mivel nem került sor a külföldi jog tartalmának megfelelő megismerésére, ez a „bizonyítási hiányosság” kihatott az ügy érdemére, ugyanis a jogi személy jogképességét, gazdasági minőségét, személyhez fűződő jogait, tagjainak egymáshoz fűződő jogait személyes joga szerint kell elbírálni az Nmjtvr. értelmében.
- [20] Mindezek alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, azon belül a fegyveregyenlőség elvét sérti az, hogy a bíróságok nem rendeltek el megfelelő bizonyítást a külföldi jog pontos tartalmának megállapítására, annak ellenére, hogy a külföldi jog tartalma vitatott volt az eljárás során. Ennek következtében az indítványozó nem érvényesíthette a személyes joga alapján őt megillető jogosultságokat és kötelezettségeket. Ez egyúttal az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és a XV. cikk (1) bekezdését, utóbbi körében a törvény előtti egyenlőséget is sérti. Az Nmjtvr. 5. §-a alapján a bíróság az általa nem ismert külföldi jog felől hivatalból tájékozódik, szükség esetén szakértői véleményt is beszerez, és a fél által előterjesztett bizonyítékokat is figyelembe veheti. A külföldi jogról megkeresésre az igazságügy-miniszter ad tájékoztatást. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a jogi irodalomban a külföldi jog tartalmának megismerése nem a feleket terhelő kötelezettség, ugyanakkor a gyakorlatban az eljáró bíróságok gyakran a feleket terhelő bizonyítási kötelezettségként értelmezik. A külföldi jog nem megfelelő értelmezése alapján jutott az indítványozó szerint a bíróság arra a következtetésre, hogy az utófelszámoló nem volt abban a helyzetben, hogy az alperessel szembeni igényét érvényesítse, és ezért a követelés elévült.
- [21] Indítvány-kiegészítésében kifejtette, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése a tisztességes eljáráshoz való jogon keresztül sérült az eljárásban, a XV. cikk sérelme pedig részben a fegyveregyenlőség sérelméből is következik. A külföldi jog megismerése a bíróság hivatalbóli kötelessége és nem a felek kockázatára eső bizonyítási cselekmény. Az indítványozó szerint a külföldi féllel szemben nem érvényesül a polgári ügyben az egyenlőség elve a hazai félhez képest, ha a bíróság *ex officio* eljárásának hiányosságai folytán nem érvényesítheti személyes jogából következő jogait és kötelezettségeit, és személyes joga nem kerül legalább olyan alaposággal feltárássra, mint a hazai fél személyes joga. Mindez nem egyeztethető össze a törvény előtti egyenlőséggel. Az indítványozó szerint az aktuális ügyön túlmutató probléma, hogy a külföldi jog megismerése érdekében kötelező-e a bíróságnak szakértőt kirendelnie, vagy más eszközt igénybe vennie olyan esetben, amikor külföldi jog alkalmazása szükséges az adott eljárásban.

II.

- [22] Az Alaptörvény indítványban hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [23] Az Alkotmánybíróság az indítvány befogadhatóságával kapcsolatban azt állapította meg, hogy az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében az Abtv. 27. és 52. §-ában szabályozott formai követelményeknek megfelel. Az indítványt a rendelkezésre álló törvényes határidőn belül nyújtották be. Az indítványozó, mint az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló per felperese, érintettnek minősül. Az indítványt jogor-

voslat útján nem támadható döntéssel szemben nyújtotta be, abban Alaptörvényben foglalt alapjog sérelmét állította, amelyet kellően indokolt.

- [24] Az Alaptörvény B) cikk és XV. cikk sérelme tekintetében azonban az indítványozó nem fogalmazott meg önálló indokolást arra nézve, hogy ezen alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben milyen alapjogi sérelem érte, ezért az indítvány ebben a részében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjában foglalt követelménynek.
- [25] Az Alaptörvény 29. §-a szerinti tartalmi követelménynek is megfelel az indítvány annyiban, amennyiben azt állítja, hogy a szakértői bizonyítás elmaradása az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmére vezetett, mivel emiatt a bíróság tévesen állapította meg, hogy személyes joga alapján a képviselőtében eljáró személyt milyen perbeli jogok illetik meg, és ez vezetett pervesztéséhez. Mivel az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a szakértői bizonyítás és annak mellőzése érdemi alkotmányossági vizsgálat alapjául szolgálhat, továbbá arra tekintettel, hogy az Nmjtvr. alkalmazásával és a nem magyar fél perbeli jogaival, képviselői jogának terjedelmével összefüggésben ezt a problémakört az Alkotmánybíróság nem vizsgálta, az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján az indítvány érdemi elbírálása mellett döntött, a befogadásról történő külön döntés mellőzésével.

IV.

- [26] Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [27] 1. Az indítvány annak megállapítására irányult, hogy a szakértői bizonyítás mellőzése – azzal összefüggésben, hogy az indítványozó a személyes joga alapján mely időponttól minősült jogosultnak a Magyarországon folyamatban lévő perben meghatározott eljárásjogi cselekményeket végezni – arra vezetett, hogy e jogosultságát az indítványozó szerint a bíróság tévesen állapította meg és ezzel elzárta a jogérvényesítés lehetőségétől, ami pervesztéshez vezetett.
- [28] Az Alkotmánybíróság az igazságügyi szakértők feladatának vizsgálata kapcsán a 634/B/2007. AB határozatban kifejtette, hogy a szakértők feladata, hogy egy szakkérdésben készített szakvéleménnyel segítsék a tényállás megállapítását olyan kérdésben, amely „a bíróság hiányzó, különleges szakértelmét hivatott pótolni az érdemi döntéshez szükséges tények észlelése, illetve megítélése terén”. (ABH, 2010, 1715.)
- [29] Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányossági vizsgálatával összefüggésben állapította meg azt a 2/2015. (II. 2.) AB határozatában, hogy az adott törvény esetében – mivel alapvetően ténykérdések okirati bizonyításáról és ehhez kapcsolódó jogkérdések megítéléséről szólt – a szakértői bizonyítás biztosítása nem volt szükséges. Emellett rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy a támadott törvény *expressis verbis* nem zárta ki ugyan a szakértői bizonyítást, de kétség kívül szűk körben engedte alkalmazását, ami az eljárási határidők rövidege miatt – ami *de facto* ellehetetleníti szakértő kirendelését, és csak kivételesen ad erre lehetőséget – volt indokolt.
- [30] A 3375/2018. (XII. 5.) AB határozat arra tekintettel semmisítette meg az ügyben támadott kúriai döntést, hogy önmagában az eljárási határidők rövidege nem lehet elegendő érv arra, hogy a bíróság a szakértői bizonyítást mellőzze, és a tisztességes eljáráshoz való jogot sérti, ha a szakértői bizonyításra irányuló indítvány mellőzését a bíróság nem indokolja. Az Alkotmánybíróság két további szempontot említett, ami adott esetben a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét eredményezte: ha a szakértői bizonyítás az indítványozó számára rendelkezésre álló egyetlen bizonyítási eszköz, továbbá ha a perben kiemelt védelemre szoruló személy (gyermek) érdekeivel összefüggésben szükséges – ám elmarad – a szakértő meghallgatása.
- [31] Az Alkotmánybíróság 19/2015. (VI. 15.) AB határozatában arra tekintettel állapított meg alkotmányellenességet az alkalmazott jogszabállyal összefüggésben, hogy a peres felek egyike el volt zárva a bizonyítási eszközök igénybevételének lehetőségétől, s az így meghozott döntés súlyos szankciót alkalmazott a féllel szemben. Vagyis a fél eszköztelensége és a szankció súlyossága, amellyel a felet fenyegeti a jogalkotó, együttesen alapozta meg a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét a rendelkezésre álló bizonyítási eszközök korlátozása miatt.
- [32] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság gyakorlatában meghatározott bizonyítási eszköz igénybevételétől való elzárás, vagy annak jogszabályi úton való kizárása akkor vezet a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére, ha

az adott bizonyítási eszköz a fél egyetlen eszköze az eljárásban a bizonyításra, és az attól való elzárása eljárási jogi helyzetére vagy az ügy tárgyára tekintettel súlyos hátrányt eredményezhet, vagy arra vezet.

- [33] 2. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: vizsgálatának nem az képezi tárgyát az, hogy a bíróság a rendelkezésére álló bizonyítási eszközöket miként értékelte, és ez alapján milyen következtetést vont le döntésében. Kizárólag azt vizsgálja a tisztességes eljáráshoz való jog körében, hogy az indítványozó eljárási jogai – figyelemmel arra, hogy a bizonyítás indítványozó által állított hiányossága az eljárás egésze szempontjából valamely jelentős kérdéssel összefüggésben merült fel – a bizonyítás vonatkozásában megfelelően érvényesültek-e. Jelen esetben a bizonyítás megtörténtének az ad alkotmányos súlyt, hogy az indítványozó személyes joga szerinti képviseleti jogának terjedelme kapcsán vetette fel a bizonyítás hiányát (vagyis hogy mivel összefüggésben végezhet a magyarországi peres eljárásban perbeli cselekményeket, és mely időponttól).
- [34] 3. A jelen ügyben az indítványozó a szakértői bizonyítás elmaradását a személyes joga tartalmának megállapításával összefüggésben állította. Az indítványozó személyes joga szerinti jogállásának megállapítása a magyar eljárásban őt megillető jogosultságok szempontjából alapvető jelentőségű kérdés volt. Ez az összefüggés azonban önmagában nem indokolja meghatározott – jelen esetben szakértői – bizonyítási eszköz igénybevételét, feltéve, hogy a bíróságnak és a félnek lehetősége volt más bizonyítási eszköz igénybe vételére.
- [35] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás idején hatályban volt Nmjtvr. 5. §-a szerint „[a] bíróság vagy más hatóság az általa nem ismert külföldi jog felől hivatalból tájékozódik, szükség esetén szakértői véleményt is beszerz és a fél által előterjesztett bizonyítékokat is figyelembe veheti.” Ebből következően a bíróságnak valóban hivatalból kell gondoskodnia a külföldi jog tartalmának megállapításáról, a szakértői vélemény beszerzése azonban nem kötelező. Ugyanakkor az érintett fél is jogosult bizonyítékokat előterjeszteni.
- [36] Az eljárás iratai és az indítvány alapján megállapítható, hogy a bíróság az indítványozó személyes jogának megállapítása érdekében beszerezte a Német Szövetségi Igazságügyi Minisztérium tájékoztatását és annak fordítását, a vonatkozó cégjegyzék-kivonatot Münchenből, és a felek is csatoltak dokumentumokat, szakvéleményeket, azok fordításaival.
- [37] Az indítványozó személyes joga szerinti jogállásából fakadó perbeli jogainak megállapítása az eredeti szöveg fordításán és annak tartalmára vonatkozó tájékoztatáson alapult, amivel összefüggésben a bíróság a létező – egymástól eltérő – jogi nézeteket is megvizsgálta és figyelembe vette érvelésében. Az, hogy a bíróságok úgy ítélték meg, hogy a – bekért dokumentumokon és azok fordításán túlmenően – további szakértői bizonyítást nem igényel a tényállás megállapítása, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozó kérdés.
- [38] Az Alkotmánybíróság utal arra is, hogy az indítványozó nem volt elzárva annak lehetőségétől, hogy maga is bizonyítékot terjesszen elő a külföldi jog tartalmával összefüggésben, valamint attól sem, hogy vitassa a bíróság által igénybe vett bizonyítási eszközöket, illetve a bíróság ez alapján tett megállapításait. Az indítványozó az eljárás során azonban nem vitatta a bíróság által igénybevett bizonyítási eszközöket – először csak felülvizsgálati kérelmében vetette fel a szakértői bizonyítás hiányát, mint ahogy azt is, hogy a bíróság által a Szövetségi Igazságügyi Minisztériumtól bekért tájékoztatás vitatott volt a felek között. Vagyis nem állt fenn sem az a körülmény, hogy az indítványozót az egyetlen számára igénybe vehető bizonyítási eszköztől fosztották meg az eljárás során (indokolás nélkül), sem az, hogy el lett volna zárva a bizonyítási eszközök igénybevételének kezdeményezésétől.
- [39] Önmagában az, hogy a bíróság további bizonyítási eszközöket is igénybe vehetett volna, ami alapján elképzelhető, hogy más következtetésre jut, nem alapozza meg a fél tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét. A bíróság által igénybe vehető bizonyítási eszközök és azok értékelése ugyanis a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozó kérdés, és önmagában az, hogy más vagy további bizonyítási eszközöket is igénybe vehetett volna a bíróság a tényállás tisztázásához, önmagában véve nem korlátozza alkotmányellenesen a fél tisztességes eljáráshoz való jogát. Az Alkotmánybíróságnak arra nincs hatásköre, hogy a bírói mérlegelés körébe eső tényállás-megállapításhoz igénybe vett bizonyítási eszközök tekintetében a bíróság döntését felülbírálja.

[40] 4. Mindezekre tekintettel a szakértői bizonyítás hiánya nem eredményezte az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés szerinti tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét. Ezért az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.248/2015/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. november 19.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/146/2016.

